

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛОБІЗМ В ПОЛІТИЦІ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів

Протокол № 5 від 1 грудня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Лобізм в політиці
Викладач (-і)	Ґеник Микола Антонович
Контактний телефон викладача	+380957898986
Е-mail викладача	mykola.genyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/4956
Консультації	Вівторок, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є особливості функціонування лобізму в різних політичних системах.</p> <p>Дисципліна «Лобізм в політиці» є вибіркоким компонентом освітньої програми підготовки фахівців з політології за освітнім рівнем «бакалавр». Курс складається з двох змістовних модулів. Перший - присвячений вивченню методологічних аспектів дослідження лобізму, інституційних основ, форм і моделей лобіювання. Другий - взаємозв'язку та взаємовпливу політичних систем і політичних традицій на модель лобізму в різних державах та перспектив законодавчого врегулювання лобізму в Україні.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> викладання дисципліни є формування системних знань студентів стосовно лобізму в політичній системі. Студент повинен засвоїти весь матеріал з курсу при допомозі поданих викладачем методичних рекомендацій, підготовлених семінарських занять, самостійної роботи, індивідуальної роботи, колоквиумів. Засвоїти важливі проблеми з курсу, вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності.</p> <p><i>Завдання:</i> ознайомити студентів з основами і моделями функціонування лобізму.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен <i>знати</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – концептуальні підходи і методи аналізу лобізму; - структуру і функції груп інтересів; – нормативно-правову базу в сфері регулювання лобізму; <p><i>вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – застосовувати на практиці набуті знання з курсу «Лобізм в політиці»; – орієнтуватися в питаннях механізму і впливу на прийняття рішень на рівні державних і регіональних інститутів влади , – вміти аналізувати діяльність груп інтересів у сфері лобіювання прийняття політичних рішень та впливу на перебіг політичних процесів в Україні і світі. <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є ознайомлення з теоретико-методологічною основою дослідження лобізму, опанування студентами понятійно-категоріальним апаратом курсу «Лобізм в політиці»; усвідомлення взаємопов'язаності соціально-економічних процесів із функціонуванням груп інтересів та їхнього впливу на ухвалення рішень інститутами влади; з'ясування основ законодавчого регулювання лобістської діяльності; вміння проаналізувати тенденції розвитку та напрямки модернізації і реформування політичної системи; озброєння студентів основами системного підходу до аналізу впливу лобістів на політичні процеси; ознайомлення з науковим інструментарієм дослідження.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u> ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p><u>Фахові компетентності:</u></p>	

СКО3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати діяльність і вплив лобістів на інститути влади та аналізувати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СКО4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної теорії лобізму у фаховій діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12 год
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год
самостійна робота	60 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	052 Політологія	4	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.			
	лекції	заняття	сам. роб.	
Тема 1. Вступ до курсу «Лобізм в політиці»	2	2	6	
Тема 2. Методологічний аналіз категорії «лобізм»	2	2	6	
Тема 3. Інституційні основи лобізму		2	6	
Тема 4. Основні форми і моделі лоббізму	2	2	6	
Тема 5. Діяльність груп інтересів у процесі прийняття рішень	2	2	6	
Тема 6. Лобізм в США і Канаді		2	6	
Тема 7. Лобіювання в країнах та інститутах ЄС	2	2	10	
Тема 8. Досвід законодавчого регулювання лоббізму в країнах Азії		2	6	
Тема 9. Лоббізм в Україні. Перспективи законодавчого регулювання лоббізму в Україні	2	2	8	
	ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів; 2) написання контрольної письмової роботи – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру – 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення). 4) проходження тематичних тестів – 30 балів. Загальна кількість – 100 балів.			
	Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою	Оцінка за залік

			ECTS	
	90-100	відмінно	A	зараховано
	80-89	добре	B	
	70-79		C	
	60-69	задовільно	D	
	50-59		E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	

<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль 2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни. 3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів. <p>Загальна кількість – 10 балів. Контрольна робота включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 теоретичні завдання (оцінюється по 5 балів кожне); <p>Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання:</p> <p>1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про історичний період або одиничні конкретні факти.</p> <p>5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; студент демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; узагальнення відсутні.</p> <p>8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; студент розкриває історичний процес в рамках питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні.</p> <p>13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; студент розкриває історичний процес в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє</p>
----------------------------------	--

	<p>історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій.</p> <p>18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; студент повноцінно розкриває історичний процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми.</p> <p>Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді у термін до 1 грудня.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. При переведенні в бали в сумі можна набрати 50 балів.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали (5 балів) за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на

	<p>запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>– «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p> <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. <p>Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю в грудні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>
<p>7. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p><u>Політика курсу</u> полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.</p> <p><u>Академічна доброчесність</u>: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням</p>	

мобільних 4 пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>. Відвідування занять Відвідування лекцій та семінарських занять для студентів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. Політика курсу передбачає прездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8. Рекомендована література

- Nownes A.J. Total Lobbying What lobbyists want (and how they try to get it). Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo: Cambridge University Press, 2006. 269 p.
- International standards for lobbying regulation. Towards greater transparency, integrity and participation. Access Info Europe, Open Knowledge, Sunlight Foundation, Transparency International, 2015. 16 p.
- Lobbying in the 21st Century: Transparency, Integrity and Access, OECD Publishing, Paris, 2021. 199 p.
- Головко В.В. Становлення лобізму в Україні: проблеми законодавчого регулювання Гуманістичний журнал. 2012. № 4. С. 130-134.
- Нестерович В. Основні тренди в законодавчому регулюванні лобіювання у країнах Західної Європи // Історико-правовий часопис. 2015. № 2. С. 47-53.
- Нестерович В. Ф. Зміни у конституційно-правовому регулюванні лобіювання у Німеччині та Франції // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2015. № 2. С. 23-33.
- Нестерович В. Ф. Конституційно-правове регулювання інституту лобіювання у Європейському Союзі // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2011. № 2. С. 27-39.
- Нестерович В. Ф. Конституційно-правові форми лобіювання у правотворчому процесі Великої Британії // Віче. 2009. № 13. С. 24-26.
- Нестерович В. Ф. Основні підходи до визначення поняття «лобіювання» // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2010. № 1. С. 50-58.
- Нестерович В. Ф. Політико-правові чинники та передумови легітимації лобіювання у США // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2015. № 1. С. 16-26.
- Нестерович В. Ф. Субектна та об'єктна складові інституту лобіювання у США // Віче. 2010. № 3. С. 16-21.
- Нестерович В. Ф. Тенденції щодо конституційно-правового регулюванні лобіювання у Великій Британії та Ірландії // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2015. № 3. С. 28-37.
- Нестерович В. Ф. Британський досвід конституційно-правового регулювання інституту лобіювання / В. Ф. Нестерович. Право України. 2010. № 5. С. 135—142.
- Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний

досвід та перспективи для України: Монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім.
Е. О. Дідоренка, 2010. 752 с.

Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади лобіювання у Федеративній Республіці
Німеччини / В. Ф. Нестерович. Вибори та демократія. 2009. № 3. С. 59-66.

Микола Генік,
доцент кафедри
політичних інститутів та процесів